

Riktlinjer för familjehemsvård

Dokumentnamn Riktlinjer för familjehemsvård	Antagen 2019-12-03 KS § 225	Beslutsinstans Kommunstyrelsen
Dokumenttyp Riktlinjer	Diarienummer KS 2019/800	Ersätter Gäller från och med 2020-01-01

Innehållsförteckning

Arvode.....	1
Omständigheter som kan reducera arvodet och omkostnadsersättningen	2
Kompensation genom tillfällig föräldrapenning.....	2
Omkostnadsersättning	3
Allmänt	3
Principerna för omkostnadsersättningen	3
Barnets grundkostnad	4
Fickpengar	4
Barnbidrag och studiebidrag.....	5
Avtal och uppräknings varje år	5
Barnet/ungdomens tilläggs kostnader	5
Kostnader av återkommande kan vara.....	5
Barnomsorgsavgift/fritidsavgift.....	5
Busskort	5
Kostnad för mobiltelefon	5
Kostsamma fritidsaktiviteter	5
Resekostnader (vid umgängesresor, läkarbesök och särskilda fritidsaktiviteter)	6
Specialkost (behöver styrkas med ett intyg från läkare)	6
Återkommande medicinering som inte ingår i högkostnadsskyddet	6
Riktlinjer för tilläggs kostnader av engångskaraktär	6
Basutrustning kläder	6
Övrig basutrustning.....	6
Cykel	7
Dator.	7
Fritidsaktiviteter	7
Glasögon och linser.....	7
Körkort för bil	8
Läger	8
Mobiltelefon.....	8
Moped/EU-moped.....	8
Pass	8
Semesterresor	8
Skolresor	9
Sportutrustning.....	9
Studenten.....	9
Utrustning inför placering	9
Ungdom som fyller 18 år och/eller bor stadigvarande i ett familjehem.....	9

Förberedelser inför 18-årsdagen	9
Familjehemsvård under gymnasietiden	10
Föräldrars underhållsskyldighet under gymnasietiden	10
Ungdom som sommarjobbar och bor kvar i familjehemmet	10
Ungdom som arbetar och bor kvar i familjehemmet	10
Ungdom som har barnpension/aktivitetsersättning och bor kvar i familjehemmet.....	10
Ekonomiskt bistånd	10
Privata placeringar	10
Vårdnadsöverflyttningar	10
Generell information om samtliga ersättningar.....	11
A-kassa	11
Barnbidrag	11
Barnpension	11
Bostadsbidrag	11
Ekonomisk ersättning	11
Försäkringar.....	12
Pension.....	12
Sjukpenning	12
Studiehjälp	12
Tillfällig föräldrapenning	12
Underhållsbidrag och underhållsstöd	12
Generell information	13
Flera placeringar i samma familjehem	13
Folkbokföring	13
God man	13
Namnändring	13
Part och talerätt.....	13
Passansökan	14
Sekretess	14
Sparande och barnets ekonomiska tillgångar	14
Vårdnadshavare	14
Vårdnadsöverflyttning	15
Övervägande/omprövning	15

Familjehemmets uppdrag bör grunda sig på de planer som i enlighet med bestämmelserna i 11 kap 3 § SoL (Socialtjänstlagen SFS 2001:453) upprättas rörande barnet eller den unge. Inom Vansbro kommun arbetar vi enligt BBIC (Barns behov i centrum) och den vårdplan samt genomförandeplan som upprättas enligt BBIC reglerar således uppdragets omfattning. Dessa planer bör ligga till grund för vilket arvode och vilken omkostnadsersättning ska gälla. Överenskommelser regleras i ett avtal mellan socialnämnden och familjehemmet.

Arvode

Vansbro kommun har beslutat att följa SKL:s riktlinjer i Cirkulär som utkommer varje år. SKL föreslår fyra olika arvodesnivåer, vilka inte är numrerade. Skulle det vara behov att gå utöver SKL:s riktlinjer, behöver det tas i kommunstyrelsens utskott omsorg.

Arvodet följer löneutvecklingen i vårdraken som t.ex. vårdare, barnskötare, vårdbiträden, behandlingsassistenter. Det innebär att arvodet omräknas varje år med den procentsats som motsvarar den senast kända genomsnittliga löneökningen för dessa yrkesgrupper. Uppgifter om den procentuella löneökningen hämtas årligen från SKLs lönestatistik. Omräkningen gäller fr.o.m. den 1 januari respektive år och innebär en höjning av arvodet för år 2019 med 2.3 %.

Arvodet är uppdelat på tre åldersklasser 0 -12 år, 13 -19 år samt vuxna. Om det är motiverat kan arvodet förändras när som helst under placeringen utifrån avtalet eller på grund av andra omständigheter.

För varje barn fastställs ett bestämt arvode per månad. Vid en nyplacering kan det ibland vara svårt att bedöma den placerades behov av insatser och därmed vilken arbetsinsats som kommer att krävas av familjehemmet. Inledningsvis kan då arvodet bestämmas för en begränsad period t.ex. 3 månader. Därefter bör det finnas bättre förutsättningar att fastställa nivån på det fortsatta arvodet.

Barn som placeras i familjehem kan ha sociala problem, funktionsnedsättning eller andra vårdbehov av varierande omfattning. Det kan även finnas ett skyddsbehov. De rekommendationer till arvodering som SKL lämnar har tagit hänsyn till detta.

Rekommendationerna gäller oavsett vilket lagrum som placeringen (SoL, LVU) eller insatsen (LSS) grundar sig på. Det kan förekomma att ett enskilt barn har så omfattande behov av vård och omsorg att det finns skäl att fastställa arvodet till en nivå som överstiger förbundets rekommendationer. Som exempel kan nämnas omfattande funktionsnedsättning eller sjukdomar som gör att familjehemsuppdraget inte går att kombinera med förvärvsarbete

I det följande lämnas exempel på förhållanden som, ensamma eller tillsammans, kräver ökade arbetsinsatser och kunskaper vilket motiverar en höjning av arvodet inom ramen för rekommendationerna.

- starkt utagerande beteende hos barnet eller den unge
- starkt hämmat beteende: passiv, depressiv, ängslig, inbunden

- specifika skolproblem: skolk, anpassningsproblem, konflikter
- missbruk av beroendeframkallande medel
- negativt beteende: kriminalitet, asocialitet, vagabondering, prostitution
- fysisk och psykisk funktionsnedsättning, intellektuell funktionsnedsättning
- kroppslig sjukdom av kronisk karaktär, allergier, eksem och liknande som ställer krav på särskilda insatser
- omfattande kontakter med sjukvården, barn- och ungdomspsykiatri och myndigheter
- omfattande kontakter med anhöriga eller andra närstående personer

Omständigheter som kan reducera arvodet och omkostnadsersättningen

Det förekommer att familjehem behöver avlastning i vården av barn som till följd av funktionsnedsättning, sjukdom eller liknande är särskilt vårdkrävande. Det är fråga om placeringar där barnet regelbundet kommer att vistas utanför familjehemmet.

När nämnden vid en nyplacering fastställer ersättningen till familjehemmet är detta en omständighet att beakta och kan medföra att såväl arvode som omkostnadsersättningen eller endera av dem bestäms till en lägre nivå än om barnet varit heltid i familjehemmet.

Frågan om reducering av ersättningarna kan även uppkomma under en pågående placering. Det blir då fråga om en överenskommelse om hur barnets frånvaro påverkar familjehemmets kostnader och arbetsinsats och därmed storleken på arvodet och omkostnadsersättningen.

Frågan om förändringar i ersättningarna kan bli aktuell när ett familjehems placerat barn ska gå i skolan på annat håll och behöver bo där under skoltid samtidigt som placeringen i familjehemmet behöver kvarstå.

Kompensation genom tillfällig föräldrapenning

I SKLs rekommendationer har hänsyn tagits till att alla barn kan drabbas av tillfälliga sjukdomar t.ex. förkylningar och behöva ha en vuxen hemma hos sig. Familjehemmets inkomstbortfall kompenseras då via den tillfälliga föräldrapenningen.

Ansökan om tillfällig föräldrapenning görs hos Försäkringskassan. Kommunen behöver inte kompensera för resterande inkomstbortfall.

Omkostnadsersättning

Allmänt

Familjehemmen får göra avdrag i sin deklaration för den del av omkostnadsersättningen som överstiger 5 000 kronor per år. Staten bestämmer om eventuella begränsningar i rätten till avdrag för utgifter som uppkommer i samband med förvärvsinkomster.

SKL har bestämt att höjning av omkostnadsersättningen med 130 kronor per månad och uppdragstagare ska tas bort helt. Anledningen är att Skatteverket har beslutat att denna ersättning är en form av skattekompensation då det bara är kostnader som överstiger 5 000 kr som är skattemässigt avdragsgilla för familjehemsföräldern. Om uppdragsgivaren (socialnämnden) betalar ut en sådan ersättning bedöms den som skatte- och avgiftspliktig ersättning. Familjehemsföräldern kommer inte heller medges avdrag för ersättningen. För mer information se Skatteverkets hemsida om familjehem.

Om en kommun betalar ut ersättning för tilläggskostnader behöver det finnas ett beslut som motiverar tilläggskostnaderna. Av motiveringen ska det framgå att det finns ett individuellt behov hos barnet som gör att du har kostnader som tillkommer utöver grundkostnaden. Det ska framgå vilka kostnader som ingår i ersättningen och hur de är beräknade. Det behöver däremot inte finnas kvitton på tilläggskostnader inom SKL:s rekommenderade schablonbelopp.

Omräkning av rekommendationerna sker årligen med prisbasbeloppet.

I de fall socialnämnden betalar en högre omkostnadsersättning än SKL:s rekommendation ska nämnden kunna redovisa den ekonomiska beräkning som ligger till grund för ersättningen. Beräkningen och skälet till den högre ersättningen ska dokumenteras i familjehemsakten.

Familjehemmet ska kunna få en skriftlig information att lämna till Skatteverket avseende den ekonomiska beräkningen och skälen till den högre omkostnadsersättningen. En sådan uppgift lämnas utan att den placerades namn anges.

Den omkostnadsersättning som utbetalats ska redovisas på kontrolluppgiften till Skatteverket. Omkostnadsersättningen är inte sjukpenning- eller pensionsgrundande.

Principerna för omkostnadsersättningen

Omkostnadsersättning är till för att täcka de merkostnader som familjehemmet får när det tar emot barnet i sin familj. Ersättningen utgörs dels av en åldersfördelad schablon, som kallas grundkostnad, dels av tilläggskostnader som beräknas individuellt efter det placerade barnets eventuella speciella behov.

Omkostnadsersättningen höjs när barnet fyller 13 år. Omkostnadsersättningen följer kostnadsutveckling genom koppling till prisbasbeloppet.

Konsumentverkets beräkningar av kostnader för olika hushåll och för barn i olika åldrar har beaktats vid beräkningen av omkostnadsersättningens storlek. Nivån är satt med beaktande av att de placerade barnen har stora behov.

Barnets grundkostnad

Grundkostnaden beräknas täcka barnets normala och löpande behov för försörjning och livsföring i övrigt. Den är lika för alla barn i åldersgruppen.

I grundkostnaden ingår kostnader för barnets livsuppehälle och del i de gemensamma hushållsutgifterna. Exempel på sådana utgifter är livsmedel, kläder, skor, personlig hygien, fickpengar, lek och fritid, förbrukningsvaror, möbler, husgeråd, textilier, TV, telefon och normalt slitage.

Omkostnadsersättningen inkluderar barnbidrag alternativt studiebidrag som ska dras av då det går direkt till familjehemmet alternativt ungdomen.

Ersättningen utgår från att familjehemmet tar emot barnet i sin befintliga bostad, vilket innebär att placeringen inte medför högre bostadskostnad eller högre hyra. Hänsyn har tagits till att familjehemmet får kostnader för ökad förbrukning av el, vatten och normalt slitage.

Om familjehemmet behöver byta till en större och dyrare bostad eller göra en ombyggnad kan ersättningen höjas med den merkostnad som uppkommer i form av högre hyra eller högre nettoutgift för ränta och drift i eget boende. Amorteringar på lån kan inte ersättas av kommunen utan blir en kapitaltillgång som tillkommer familjehemmet. Motsvarande gäller då familjehemmet avser att köpa en större bil.

Fickpengar

Veckopeng/månadspeng inbegrips i omkostnadsersättningen. Det finns ingen norm för hur stor vecko- eller månadspeng ska vara. Enligt Swedbank Privatekonomi (2019) är den genomsnittliga månadspengen för barn och unga fördelat:

- 7 år 100 kronor
- 8 år 100 kronor
- 9 år 100 kronor
- 10 år 100 kronor
- 11 år 160 kronor
- 12 år 200 kronor
- 13 år 300 kronor
- 14 år 400 kronor
- 15 år 450 kronor
- 16 år 800 kronor
- 17 år 1050 kronor
- 18 år 1050 kronor
- 19 år 1300 kronor

Barnbidrag och studiebidrag

Omkostnadsersättning minskas med barnbidrag eller studiebidrag om bidragen skrivs över till familjehemmet genom att en anmälan sker hos Försäkringskassan eller till CSN. Studiebidrag kan skrivas över med vårdnadshavarens samtycke. Om vårdnadshavaren inte samtycker och barnet vårdas med stöd av SoL finns ingen möjlighet att föra över studiebidraget till familjehemmet. Vid vård enligt LVU (Lag om särskilda bestämmelser om vård av unga SFS 1990:5) kan socialnämnden skriva ett intyg till CSN om att förälder inte ger sitt samtycke och till detta intyg bifogas Förvaltningsrättens beslut om vård enligt LVU.

Avtal och uppräkningsvarje år

Ett nytt avtal upprättas i början av uppdraget och skrivs sedan om varje år utifrån nya rekommendationer från SKL och nya bedömningar vad gäller omkostnadsersättningen. Avtal och beräkningsblanketter sparas i familjehemmets akt, inte i barnets akt. Det råder sekretess gentemot vårdnadshavare vilken ersättning familjehemmet får.

Barnet/ungdomens tilläggskostnader

Vid familjehemsplacering finns det två tilläggskostnader, **återkommande varje månad** och de som är av **engångskaraktär**. Vårdplan och genomförandeplan bör vara grund för beslut om ersättningar.

Kostnader av återkommande kan vara

Barnomsorgsavgift/fritidsavgift

Underlag om att det finns barnomsorgsavgift/fritidsavgift ska lämnas in årligen.

Socialsekreteraren ska sedan lägga in denna post månatligt i omkostnadsersättningen.

Behöver framgå av inlämnat under vilken period det avser och om det är samma summa varje månad för att rätt ersättning ska utgå.

Busskort

Busskort kan i regel beviljas för resor till och från skolan om skolan inte betalar det. För att bevilja busskort behöver bedömning göras om det bedöms vara rimligt utifrån till exempel avståndet från hemmet till skolan eller om det finns några andra skäl att bevilja busskort.

Ersättning utgår med den faktiska kostnaden månatligt.

Kostnad för mobiltelefon

En månatlig ersättning för samtalskostnader kan beviljas i samråd med familjehemmet och i dialog mellan familjehems-/barnsekreterare. En bedömning bör ske utifrån barnets ålder och mognad. Ersättning bör uppgå till högst 0,5 % av basbeloppet per månad.

Kostsamma fritidsaktiviteter

Enligt SKLs rekommendationer ska placerade barn ha samma standard som övriga barn/ungdomar i familjen. Barn kan ha en kostsam aktivitet där avgiften är av återkommande karaktär, exempelvis ishockey, balett, ridning eller utförsåkning. Ersättningen för fritidsaktivitet bör uppgå till högst 1 % av basbeloppet per månad. En individuell bedömning måste dock ske.

Resekostnader (vid umgängesresor, läkarbesök och särskilda fritidsaktiviteter)

Ett familjehem har som uppdrag att vara barnet till hjälp för att allmänna kommunikationer saknas eller för att barnet inte klarar av att åka till olika platser själv. Det kan även avse umgängesresor där barnet ska träffa sina föräldrar eller någon i deras nätverk som är viktiga för dem. Om det är bestämda dagar för umgänge exempelvis varje månad kan kostnaderna läggas in månatligt.

Föräldrarnas resor bekostas av dem själva. Har föräldrarna försörjningsstöd kan de ansöka om umgängesresor där.

Specialkost (behöver styrkas med ett intyg från läkare)

I de fall där barn är i behov av specialkost av olika skäl behöver det styrkas med intyg från läkare. Detta för att ett tillägg kommer att läggas på omkostnadsersättningen för den extra kostnaden som det kan innebära. Intyget från läkare behöver vara aktuellt. Detta då allergi exempelvis kan försvinna med åldern och det medför att om en allergi har funnits när barnet var två år, är det inte ingen självklarhet att det är kvar i tonåren.

Återkommande medicinering som inte ingår i högkostnadsskyddet

Mediciner som inte ingår i högkostnadsskyddet eller som är receptfria men som för barnet är nödvändigt ska räknas in i omkostnadsersättningen. Det behöver dock styrkas med intyg från läkare att medicin inte kan ersättas med medicin som ingår i högkostnadsskyddet.

Riktlinjer för tilläggskostnader av engångskaraktär

Basutrustning kläder

Socialnämnden ansvarar för att de som placeras i familjehem är utrustade med de kläder som behövs för den närmaste årstiden. Barnet kan även ha behov av leksaker, fritidsutrustning och liknande för att finna sig tillrätta och få en meningsfull tillvaro och trivsel. Vad som ska köpas beror på hur ett visst barns behov ser ut, vad barnet redan har och hur länge placeringen förväntas pågå. I första hand ska de biologiska föräldrarna stå för att barnen är utrustade när de placeras. Det kan vara lämpligt att barnet och familjehemmet, i samråd med socialtjänsten, gemensamt planerar vad som ska köpas.

Sommar: Maximalt 7 % av basbeloppet. Vad som ska köpas beror på hur ett visst barns behov ser ut, vad barnet redan har och hur länge placeringen förväntas pågå.

Vinter: Maximalt 9,5 % av basbeloppet. Vad som ska köpas beror på hur ett visst barns behov ser ut, vad barnet redan har och hur länge placeringen förväntas pågå.

Övrig basutrustning

Familjehemmet behöver eventuellt utrusta det rum som barnet ska bo i. Barnet behöver utrustning för att sova, förvara kläder, leksaker m.m. Skolbarn behöver plats för läsläsning. Vilken utrustning som behöver skaffas får bedömas utifrån vad som finns, vad barnet behöver utifrån sin ålder och intressen och hur länge placeringen beräknas pågå.

Kostnaden för den beviljade extra utrustningen betalas till familjehemmet, som gör inköpet

och redovisar sedan med kvitton. Om familjehemmet har svårt att lägga ut för kostnaden kan kostnadsförslag upprättas och utbetalning kan ske och kvitton lämnas in senare.

- Barn 0-12 månader. Maximalt 21 % av basbeloppet. Skötbord, säng med utrustning, ligg-/sittvagn, barnstol till matbord, förvaring för kläder.
- Barn 1-3 år. Maximalt 19 % av basbeloppet. Bilbarnstol, säng med utrustning, ligg-/sittvagn, barnstol till matbord, förvaring av kläder.
- Barn 4-6 år. Maximalt 14 % av basbeloppet. Bilbarnstol/-kudde, säng med utrustning, eventuell barnstol till matbord, förvaring för kläder.
- Barn 7-12 år. Maximalt 13 % av basbeloppet. Bilkudde, säng med utrustning, skrivkort och skrivbordsstol, förvaring av kläder.
- Ungdom 13-20 år. Maximalt 13 % av basbeloppet. Säng med utrustning, skrivbord och skrivbordsstol, förvaring av kläder.

Cykel

Det kan anses rimligt att ett barn behöver 3 cyklar under uppväxten (2 barncyklar och en vuxencykel). Maximalt 15 % av basbeloppet beviljas totalt för samtliga tre cyklar. Rekommendation är ett maximalt bevilja 6 % av basbeloppet för en vuxencykel och 4,5 % basbeloppet för en barncykel. Försäkring ska utnyttjas om behov av ny cykel förorsakas av olycka/stöld.

Dator

Dator med internetuppkoppling bör ingå i hemutrustning och hänsyn ska särskilt tas till behoven hos barn och ungdomar som går i skolan. Bidrag till dator kan beviljas om barnet har behov av detta, exempelvis för barn som har behov av dator i sitt skolarbete. Bidrag bör uppgå till högst 10 % av basbeloppet. Bidrag till dator bör beviljas vid maximalt ett tillfälle under uppväxten. Rimlighetsbedömningar måste dock göras gällande om fler än en dator ska beviljas utifrån barnets/ungdomens behov. Försäkring ska utnyttjas om behov av ny dator förorsakas av olycka/stöld.

Fritidsaktiviteter

Utlägg för fritidsaktiviteter ingår i grundomkostnadsersättningen. Om barnet har en dyrare fritidsaktivitet kan utbetalning göras utifrån rimlighet och bör inte överstiga 10 % av basbeloppet. En rimlig bedömning kan vara att barnet endast har en kostnadskrävande aktivitet där kostnader inte täcks av omkostnadsersättningen. Genomförandeplan kan ligga till grund för hur barnets behov vad som gäller fritidsaktiviteter ska planeras.

Glasögon och linser

Kostnadsförslag ska inhämtas, där den medicinska grunden till barnets behov av de aktuella glasen framgår.

Barn och unga får ett bidrag till glasögon för den synnedläggning de har, det kallas glasögonbidrag. Bidraget gäller till och med att barnet fyller 19 år.

Från 0-8 år bestämmer varje landsting och region själv bidragets storlek. I Dalarna är det 800 kronor – 1160 kronor/barn/år beroende på synfel. Därefter är det 800 kronor/år och gäller även för linser. Den kostnad som överstiger bidraget ersätts av socialtjänsten.

Information om kostnader kan hittas på www.1177.se, *glasögonbidrag Dalarna*.

Körkort för bil

En individuell bedömning kan dock göras avseende ersättning för körkortstillstånd, handledarutbildning och beviljar en schablonkostnad på 5 % av basbeloppet för bensin till övningskörning. Familjehemmet bör uppmuntras tidigt i placeringen att spara till ett körkort.

Läger

Kan beviljas om lägret ingår i fritidssysselsättning som barnet har eller är en överenskommen aktivitet för att nå vissa mål i Genomförandeplanen. Ett läger/år bör vara skäligt. Rimligt är att beloppet inte överskrider 5 % av basbeloppet. Kostnader i samband med klassresor/skollägerveckor bör ingå i omkostnadsersättningen.

Mobiltelefon

Bidrag med högst 6 % av basbeloppet kan ges till telefon. Bidraget kan beviljas i samråd med familjehemmet och i dialog mellan familjehems-/barnsekreterare. En bedömning bör ske utifrån barnets ålder och mognad. Bidrag till mobiltelefon bör maximalt beviljas vid två tillfällen under uppväxten. Rimlighetsbedömning måste dock göras gällande om fler än två mobiltelefon ska beviljas utifrån barnets/ungdomens behov. Försäkring ska utnyttjas om behov av ny mobiltelefon förorsakas av olycka/stöld.

Moped/EU-moped

Maximalt 15 % av basbeloppet (inkluderar även bidrag till försäkring, hjälm och körkort) beviljas endast i undantagsfall vid särskilda skäl och anses som ett bidrag till kostnaden. Särskilda skäl kan vara att ungdomen bor i ett familjehem som medför att det behövs en moped för att barnet ska kunna transportera sig till kompisar och fritidsaktiviteter. Försäkring ska utnyttjas om behov av ny moped/EU-moped förorsakas av olycka/stöld.

Pass

Vid behov kan ersättning utgå med maximalt 1 % av basbeloppet. OBS vårdnadshavare måste medverka i passansökan!

Semesterresor

Kommunen bör maximalt bevilja ersättning för resor vid ett tillfälle under en tvåårsperiod. Eftersom att kostnader för resor för ungdomar i regel är dyrare än resor för små barn bör ersättningsbeloppet anpassas efter det. Ersättningsbelopp per ersättningstillfälle bör dock maximalt uppgå till 15 % av basbeloppet. För att täcka resterande kostnader bör familjehemmet använda en del av omkostnadsersättningen. Mat under resan bekostas genom familjehemmets ordinarie omkostnadsersättning och ingår således inte i ersättningsbelopp. Familjehemmet bör i god tid delge handläggaren sina semesterplaner och därefter redovisa kvitto för resan för att erhålla ersättningen.

Skolresor

Om barnet eller ungdomen folkbokförts i familjehemmet är det den kommun där barnet bor ska vara betala skolresorna. För barn som är jourplacerade tillfälligt kan placeringskommunen behöva betala för skolskjuts till dess att barnets placering blir mer varaktig eller till dess folkbokföringen är ordnad.

Sportutrustning

Maximalt 6 % av basbeloppet kan vara rimligt att bidra med till sportutrustning såsom skidor, snowboard etc. Rimlighetsbedömningar måste göras hur ofta sportutrustningar ska beviljas utifrån barnets/ungdomens behov. Kostnader till viss sportutrustning till exempel skor, träningskläder och liknande kan ingå i omkostnadsersättningen. Försäkring ska utnyttjas om behov av ny sportutrustning förorsakas av olycka/stöld.

Studenten

Det är rimligt att socialnämnden ersätter vissa av de särskilda kostnader som uppstår i samband med studenten. Om ungdomen önskar dyrare alternativ än dem som ersätts bör ungdomen i god tid inför studenten erhålla information om att denne bör upprätta ett sparande för att bekosta dessa.

Socialnämnden bör maximalt bevilja:

- 1 % av basbeloppet till studentmössa
- 5 % av basbelopp till bal (biljett, klänning, kostym, skor, accessoarer m.m)
- 4 % av basbelopp till examenskläder (klänning, kostym, skor, accessoarer m.m)
- 1 % av basbelopp till transport/lastbil till klassen
- 5 % av basbelopp till mottagning/middag

Utrustning inför placering

Det är inte möjligt att ha generella rekommendationer när det gäller nivån på olika tilläggskostnader som kan bli aktuella. Det kan t.ex. vara fråga om inköp av cykel, moped, mobiltelefon, surfplatta eller en dator. I det fall barnet har egna tillgångar, t.ex. pengar på ett spärrat konto, bör kontakt tas med överförmyndaren för att få pengar till den extra utrustning som barnet behöver. Behovet kan även tillgodoses genom att nämnden beviljar kostnaderna för sådana inköp. Denna extra utrustning tillhör barnet vid en eventuell flytt från familjehemmet.

Ungdom som fyller 18 år och/eller bor stadigvarande i ett familjehem

Förberedelser inför 18-årsdagen

Socialnämnden har ett ansvar för ungdomar som är på väg att flytta ut från sitt familjehem. Det är av stor vikt att handläggande socialsekreterare börjar förbereda familjehem och ungdom minst ett år innan 18-års ålder om hur framtiden ska planeras för den unge och där ekonomin och egen försörjning blir ett naturligt inslag. Ungdomen bör få ta mer eget ansvar för hushållning och ekonomi utifrån ålder och mognad.

Familjehemsvård under gymnasietiden

En grundläggande riktlinje bör vara att ungdomen ska bo kvar i familjehemmet till dess att ungdomen har gått ut gymnasiet och kan försörja sig själv.

Föräldrars underhållsskyldighet under gymnasietiden

Föräldrarnas underhållsskyldighet kvarstår till dess barnet är klar med grundutbildning (grundskola samt gymnasiet). Dock längst till 21 år.

Ungdom som sommarjobbar och bor kvar i familjehemmet

Ungdomar med studiebidrag som sommarjobbar under sommaren bör få behålla sin ferielön. Placerade äldre ungdomar som sommarjobbar hela sommaren kan bidra lite till sin försörjning under sommaren och omkostnadsdelen minskas i motsvarande belopp. Hyr mycket beror på vad ungdomen får i lön. 80 kronor per dag kan vara en rimlig nivå att betala.

Ungdom som arbetar och bor kvar i familjehemmet

Om ungdomen arbetar och bor kvar i familjehemmet bör ungdomen betala för sin egen försörjning. Om vårdbehovet är uppfyllt och den unge bor kvar i familjehemmet kan familjehemsplaceringen övergå till en inackordering i familjehemmet. Arvode och omkostnad upphör då och ungdomen betalar en hyra och står för sina egna kostnader. Man kan med fördel använda sig av konsumentverkets rekommendationer ”Vad en ungdom beräknas betala om det bor hemma”.

Ungdom som har barnpension/aktivitetsersättning och bor kvar i familjehemmet

Ungdomar som har barnpension har andra förutsättningar än andra ungdomar utan egna medel. Efter 18 års ålder förfogar de själva oftast över sina egna medel. Viktigt att man för diskussion innan 18-årsdagen om hur de ska användas. Bra att rekommendera att lägga undan pengar inför en utflytt ur familjehemmet.

Vissa ungdomar har rätt till aktivitetsersättning från det att de är 19 år. De måste själva ansöka om ersättningen hos Försäkringskassan.

Ekonomiskt bistånd

Ofta får ungdomar ekonomiskt stöd av föräldrar när de flyttar hemifrån. De placerade har sällan det stödet, varav deras ekonomiska situation kan vara sårbar. Ekonomiskt bistånd bör ges till sådant som andra ungdomar får som en självklarhet. Vid utflytt till eget boende bör placeringskommunen bistå med en första utrustning till bostaden.

Privata placeringar

Privata placeringar är placering där barnets föräldrar har bestämt att deras barn ska bo i ett annat hem. Medgivande måste inhämtas från socialnämnden i placerade kommunen. Barnet folkbokförs i vistelsekommunen och övrigt stöd ska ges via vistelsekommunen.

Arvode och omkostnadsersättning utges inte i privata placeringar. Familjehem och föräldrar får komma överens om hur försörjning ska ordnas för ungdomen.

Vårdnadsöverflyttningar

Vid vårdnadsöverflyttning kan familjehemmet använda barnpension för barnets omkostnader och omkostnadsersättningen minskas med motsvarande belopp. Informera familjehemmet att

ansöka om bidragsförskott hos Försäkringskassan. Bidragsförskottet minskas från omkostnadsdelen. Så även barnbidrag/studiebidrag. Vid vårdnadsöverflyttningar ska biologiska föräldrar bidra till barnets försörjning genom underhåll som uträknas av Försäkringskassan.

Generell information om samtliga ersättningar

A-kassa

Eftersom familjehemsföräldrar är arvoderade uppdragstagare åt socialnämnden och inte anställda omfattas de inte av arbetslöshetsförsäkringen. De har därför inte rätt till ersättning från a-kassan.

Barnbidrag

Bestämmelserna om rätten till barnbidrag finns i 16 kap. socialförsäkringsbalken. Enligt bestämmelserna där har Försäkringskassan möjlighet att besluta att barnbidraget ska betalas ut till familjehemsföräldrar eller till socialnämnden. Om socialnämnden begär det får pengarna betalas ut till familjehemsföräldrarna. Omkostnadsersättning som utgår till familjehemmet minskas med motsvarande summa eftersom kläder och liknande redan är inräknat under rubriken livsuppehälle i omkostnadsersättningen. Det familjehemsplacerade barnet berättigar inte flerbarnstillägg.

Barnpension

Barn har rätt till barnpension om den enda eller båda föräldrarna är avlidna. Rätten till barnpension eller efterlevnadstöd för barn regleras genom bestämmelser i 78-79 kap. socialförsäkringsbalken. Barnet kan eventuellt även ha pension från annat håll, exempelvis en privat pensionsförsäkring. Socialnämnden har inte rätt att uppbära pensionsförmåner för placerade barn. Pengarna ska gå till barnet och förvaltas av barnets juridiska företrädare, vanligtvis en särskilda förordnad vårdnadshavare.

Bostadsbidrag

Familjehemmet kan enligt socialförsäkringsbalken vara berättigat till bostadsbidrag för det placerade barnet. Närmare upplysningar om aktuella regler för bostadsbidrag finns hos Försäkringskassan.

Ekonomisk ersättning

Eftersom familjehemsföräldrar är uppdragstagare och inte anställda av socialnämnden finns det inget kollektivavtal som reglerar ersättning. Ersättningen till familjehem betalas ut i form av en omkostnadsersättning och ett arvode. Omkostnadsersättningen ska täcka de kostnader som den nya familjemedlemmen medför. Arvodet varierar i storlek beroende på hur omfattande arbetsinsatsen och tidsåtgången bedöms vara utifrån barnets behov. Familjehem är uppdragstagare, vilket bland annat betyder att ersättning ska betalas ut i form av arvode och inte i form av vårdnyngsavgift till ett eventuellt företag som familjehemmet kan ha. Även om familjehemmet har F-skattsedel får inte socialtjänsten betala ersättningen till företaget. Arvodet kan fördelas mellan familjehemsföräldrarna eller utbetalas till en av dem enligt deras önskemål. Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) utfärdar rekommendationer om hur hög

ersättning bör vara. De följs av de flesta kommuner; ersättningen kan variera beroende på kommun och uppdrag. På SKL:s webbplats www.skl.se finns mer information om vad som gäller kring ersättningen.

Försäkringar

Försäkringsskyddet för både barn och familjehem kan behöva regleras i avtalet som upprättas i samband med placeringen. Familjehemmet kan behöva kontrollera och se till att deras hemförsäkring även omfattar det placerade barnet och kommunen kan behöva ta ställning till vad som ska gälla i fråga om självrisker i familjen försäkringar. Familjehemsföräldrar omfattas inte av sådana kollektiva försäkringar avseende olycksfall och arbetsskada som kommunens anställda gör eftersom man inte är anställd utan har ett personligt uppdrag. Därför kan familjehemmet behöva komplettera sitt försäkringsskydd.

Pension

Arvodet som utgår för familjehemsuppdraget är enligt 59 kap 3 § socialförsäkringsbalken pensionsgrundande.

Sjukpenning

Familjehemmets arvode är enligt 27 kap. socialförsäkringsbalken sjukpenninggrundande. Kommunen betalar inte ut någon sjuklön till familjehemmet eftersom det inte föreligger något anställningsförhållande. För att få sjukpenning måste familjehemmet sjukanmäla sig direkt till Försäkringskassan.

Studiehjälp

Bestämmelser om studiehjälp finns i studiestödslagen. Studiehjälp består av studiebidrag, inackorderingstillägg och extra tillägg. Det betalas som längst ut till och med det första kalenderhalvåret det året då den studerande fyller 20 år. Studiehjälp betalas liksom barnbidrag ut till vårdnadshavaren eller till den studerande om han eller hon är myndig. Om det finns särskilda skäl kan studiehjälp för en omyndig betalas ut till socialnämnden eller till familjehemmet.

Tillfällig föräldrapenning

Familjehemsföräldrar har rätt till tillfällig föräldrapenning, det vill säga ersättning för ”vård och barn”, precis som andra föräldrar. Tillfällig föräldrapenning utbetalas till familjehemsföräldrarna efter anmälan till Försäkringskassan.

Underhållsbidrag och underhållsstöd

Om ett barn genom socialnämnden försorg får vård i ett annat hem än det egna är föräldrarna skyldiga att i skäligen utsträckning bidra till kommunens kostnader. Socialnämnden får i sådana fall, enligt 8 kap. 1 § andra stycket SoL, uppbära underhållsbidrag som avser barnet. En förälder som uppbär underhållsstöd från Försäkringskassan har inte rätt till det för sådan kalendermånad då barnet under hela månaden har vårdats i familjehem.

Generell information

Generell information som kan vara bra att veta vid en placering i familjehem. Informationen är taget från socialstyrelsen ”Ett hem att växa i, familjehemmets bok. Grundutbildning för jour- och familjehem” (Socialstyrelsen 2017).

Flera placeringar i samma familjehem

För familjehem som vill ha fler placerade barn är det viktigt att ta hänsyn till vad som är bäst för det placerade barnet. Vad som ska gälla kring det bör regleras i det avtal som upprättas mellan socialnämnden och familjehemmet före placeringen. Ibland bedömer socialtjänsten att det utifrån barnets behov inte är lämpligt att familjehemmet tar emot fler barn. I ett annat fall kan det vara tillräckligt att det i avtalet att familjehemmet bör samråda med socialtjänsten om frågan blir aktuell. Familjehemmet behöver få veta i förväg vad som gäller. Om det redan finns någon som är placerad av en annan kommun i ett tilltänkt familjehem är socialnämnden skyldig att informera och samråda med den kommunen innan en ny placering görs. Det betyder däremot inte att den kommunen kan hindra att en ny placering görs.

Folkbokföring

Huvudregeln är att en person ska vara folkbokförd där hon eller han är bosatt, det vill säga tillbringar sin dygnsvila (6 och 7 § folkbokföringslagen), men om man på förhand vet att en person under högst sex månader regelbundet tillbringar sin dygnsvila någon annanstans ska folkbokföringen inte ändras (8 § folkbokföringslagen). För barn under 18 år är det vårdnadshavaren som gör anmälan om flyttning genom medverkan av socialtjänsten. Skulle föräldrarna vägra kan socialtjänsten eller familjehemsföräldrarna med hänvisning till 10 kap. § OSL göra en anmälan till Skatteverket. Barn som fyllt 16 år har själva rätt att göra en sådan anmälan. Vid beslut enligt LVU om att barnets vistelseort inte ska röjas finns möjlighet för socialnämnden och Skatteverket att ha överläggningar utan att röja ett barns identitet.

God man

Barn kan i vissa situation få en god man förordnad enligt bestämmelser i föräldrabalken. Det gäller om vårdnadshavaren på grund av sjukdom eller av någon annan orsak inte kan ta sitt ansvar. God man kan också förordnas i andra situation, till exempel inför en rättegång då det inte är lämpligt att vårdnadshavaren företräder barnet. Barn som kommer ensamma till Sverige ska också ha en god man enligt lagen om god man för ensamkommande barn. Det är då överförmyndaren som tillsätter gode män på ansökan från socialnämnden eller Migrationsverket.

Namnändring

Barnet ska vid placering behålla sitt namn och familjehemmet har inte rätt att i skola, barnomsorg eller annars kräva att barnet ska kallas för någon annat än sitt ursprungsnamn. Ett eventuellt namnbyte görs i enlighet med namnlagens bestämmelser.

Part och talerätt

En vårdnadshavare är, i egenskap av ställföreträdare för barnet, part i sitt barns ärende. Barnet

är alltid, oavsett ålder, part i det ärende som rör honom eller henne. En person som är part i ett ärende har rätt att ta del av uppgifter och ska meddelas beslut som rör ärendet samt har rätt att i vissa fall överklaga ett beslut. Ett barn som har fyllt 15 år har rätt att själv föra sin talan i mål och ärende enligt SoL och LVU. Det framgår av 11 kap. 10 § SoL och 36 § LVU. En familjehemsförälder är inte part i ett placerat barns ärende oavsett hur länge familjehemsföräldern har haft hand om barnet.

Passansökan

Enligt 7 § första stycket andra punkten passlagen ska en passansökan som gäller ett barn under 18 år avslås om inte båda vårdnadshavarna har lämnat medgivande, såvida det inte finns synnerliga skäl att ändå utfärda pass. Ett synnerligt skäl för att utfärda ett pass utan medgivande från en vårdnadshavare kan vid en familjehemsplacering vara att den naturliga kontakten med vårdnadshavaren är bruten. Om det står klart för passmyndigheten att vårdnadshavaren motsätter sig att pass utfärdas för barnet bör det endast komma ifrån under speciella omständigheter. Om frågan uppkommer ska passmyndigheten, det vill säga polisen, begära ett yttrande från socialnämnden om det inte är uppenbart att passansökan ska beviljas. Polisen beslutar självständigt.

Sekretess

Enligt 26 kap. 1 § OSL gäller sekretess inom socialtjänsten för uppgift om den enskildes personliga förhållanden, om det inte står klart att den enskilde eller någon närstående lider med. Uppgifter kan lämnas ut om den enskilde samtycker eller om det finns andra sekretessbrytande bestämmelser. En av dessa bestämmelser innebär att socialnämnden kan lämna ut uppgifter som behövs för att den ska kunna genomföra sina uppgifter. Det betyder att socialtjänsten i princip har tystnadsplikt gentemot familjehemmet vad gäller barnet och barnets föräldrar, men att sekretessen i vissa fall kan brytas för att familjehemmet i egenskap av socialtjänstens uppdragstagare ska kunna utföra de uppgifter som är nödvändiga. Huvudprincipen är dock att i första hand försöka få samtycke från den enskilde till att lämna ut uppgifter. Till skillnad från personal inom socialtjänsten omfattas inte familjehem av sekretess enligt OSL. Tanken med det är att familjehemsföräldrar så långt som det är möjligt ska kunna jämföras med vanliga föräldrar i vardagen och kunna diskutera barnets situation med till exempel skolan och hälso- och sjukvården.

Sparande och barnets ekonomiska tillgångar

När ett barn familjehemsplaceras fortsätter vårdnadshavaren att förvalta barnets eventuella egendom. Sparkapital och olika utbetalningar till barnet kan fortfarande tillfalla vårdnadshavaren. Om förhållandena talar för att barnets föräldrar inte kommer att förvalta barnets tillgångar på ett tillfredsställande sätt ska socialnämnden enligt socialtjänstförordningen anmäla detta till överförmyndaren i den kommun där barnet är folkbokfört. Överförmyndaren kan då utse en förmyndare eller god man för barnet och spärra barnets konto så att pengar inte kan tas ut utan överförmyndarens tillstånd.

Vårdnadshavare

Även när barnet är familjehemsplacerat kvarstår i de allra flesta fall dess föräldrar som

vårdnadshavare. Om vårdnadshavaren dör tillsätts en särskild förordnad vårdnadshavare, som då träder in i föräldrarnas ställe. Vårdnadshavarens ansvar och rättighet regleras i föräldrabalken. När barnet är omhändertaget i enlighet med LVU är vårdnadshavarens bestämmanderätt till viss del inskränkt.

Vårdnadsöverflyttning

När ett barn varit familjehemsplacerat i samma familjehem i tre år ska socialnämnden enligt 6 kap. 8 § SoL särskilda överväga om det finns skäl att ansöka om överflyttning av vårdnad till familjehemsföräldrarna. Överflyttning av vårdnad regleras i föräldrabalken.

Övervägande/omprövning

Socialnämnden ska överväga våden minst en gång var sjätte månad för barn som är placerade enligt SoL och enligt 2 § LVU. För unga som är placerade enligt 3 § LVU ska socialnämnden ompröva våden var sjätte månad.